

Med hvem, på hva og hvor bruker barna tid?¹

Tonje Lauritzen

Velferd kan forstås som en tilstand preget av materiell, økonomisk, sosial og/eller psykisk trygghet for individer eller grupper (Korsnes m.fl. 1997). Jeg vil i min studie se på ressursene tid og rom og hvordan de er fordelt blant barn og mellom barn og voksne. Disse ressursene omhandler den sosiale og den psykiske tryggheten eller velferden. Susan Strange (2000) hevder at autoriteter på ulike nivå, som i det offentlige eller i familien, er de som har makt til å fordele velferd i form av materielle goder eller ved å fordele rettigheter og privilegier. Når det gjelder tid og rom kan det dreie seg om regulering av utearealer, om hvem som får barnehageplasser, om hvor mye foreldrene jobber og om fritidstilbud eller bruk av hjemmet.

I mitt prosjektet står barneperspektivet sentralt, samtidig som det fokuseres på et generasjonsperspektiv. Med et *barneperspektiv* menes det at barn er analyseenheten. Imidlertid er det stor variasjon i hva som legges i definisjonen av barneperspektivet, og om det finnes ett eller flere barneperspektiv. Allikevel finnes det noen fellestrekk, slik som James m.fl. (1998:207) skriver: "The child is conceived of as a person, a status, a course of action, a set of needs, rights or differences – in sum, as a social actor." En måte å definere anvendelsen av et barneperspektiv er ifølge Haugen (2001), å studere barn og barns virkelighet på barns premisser, lytte til deres stemmer og prøve å se verden slik den ser ut for dem. For andre er det viktig å poengtere at det er mye informasjon barna selv ikke kan gi, men som er verdifullt i et barneperspektiv (se bl.a. Jensen & Clausen

¹ Foreløpig prosjektbeskrivelse for dr.gradsavhandlingen med arbeidstittelen *Barns adgang til rom og bruk av tid*.

2000). Det kan være informasjon om økonomi, arbeidsforhold og familieforhold. Det viktige blir å knytte informasjonen opp mot barn slik at de blir analyseenheten.²

Et *generasjonsperspektiv* kan forstås som at søkelyset ikke bare er rettet mot en aldersavgrenset gruppe, men at det legges vekt på forhold som berører for eksempel barn som gruppe – sett i forhold til andre aldersgrupper. Det kan være foreldre eller besteforeldre, de voksne.

Barns adgang til rom og bruk av tid

Barns velferd påvirkes kontinuerlig av forhold i samfunnet som berører deres materielle, tidsmessige og romlige ressurser. Den generelle samfunnsutviklingen med urbanisering, individualisering og demografiske endringer får konsekvenser for barns velferd. Det samme gjelder de ideologiske forestillingene om barn og barndom i samfunnet. Disse endringene og forestillingene kan påvirke hverandre gjensidig. Andre, mer konkrete forhold i hverdagen kan være foreldres arbeidstid, åpningstidene for formelle institusjoner og venners tidsorganisering.

I avhandlingen vil jeg se på forhold som har betydning for barns adgang til rom og bruk av tid, og forholdet mellom barn og voksne. Temaet barns adgang til rom og bruk av tid reiser flere aktuelle spørsmål og kan deles inn i ulike deltema som blant annet institusjoner, offentlige rom og media. Av overordnede problemstillinger som jeg ønsker å se nærmere på er:

- Hva legger føringer for barns hverdag og deres praksis når det gjelder bruk av tid og rom?
- Hvordan opptrer barn som sosiale aktører i sin hverdag?
- Hvordan settes barn opp mot voksne i den offentlige debatten, når det gjelder tid og rom?

Disse problemstillingene fremmer flere delproblemstillinger. Noen av disse vil jeg nevne underveis.

² For ytterligere diskusjon om barneperspektivet viser jeg til *Barn*, nr.1 1991 (Gullestad m.fl.), hvor flere innlegg av forskere ved Norsk senter for barneforskning knyttet til spørsmålet ”Hva er et barneperspektiv?”, er samlet.

Barns rom

Hva begrepet *rom* innebærer er det delte meninger om innen forskjellige fagdisipliner. Rom kan ha flere begrepsnivå (Lefebvre etter Pløger 1994): det fysiske nivå som viser til avstand og områder, det sosiale nivå som kommer til uttrykk hos Bourdieus "sosiale felt" og Goffmans "frontstage" og "backstage", og det abstrakte nivå som vises i uttrykk som "forstandens rom" eller "diskursive rom". Nivåene viser at det ikke bare er de fysiske rammene som skaper rom, men også handlingene og praksisene til aktørene innenfor og/eller på tvers av de fysiske rammene. Både det materielle og det sosiale kan danne rom.

Økt trafikk og utbygging av kjøpesentre og næringsbygg har drevet barn ut av det offentlige rom på mange måter (Zeiher 2001). I stedet vises de til tilrettelagte rom og steder som institusjoner, idrettsarenaer og lekeplasser med "riktige" leker og apparater etter alder og utviklingsnivå. Utbyggingen av de tilrettelagte rommene er en del av den offentlige politikken, som et ledd i den pedagogiske utviklingen og den ideologiske oppfatningen om hvor barn bør være. Gjennom forskrifter og vedtekter legger det offentlige rammer for barns bruk av rom.

I hjemmene kan vi også finne rom som er tilrettelagt for barn, mens andre rom ikke er ment å benyttes av barn. Eksempler kan være egne barne- eller lekerom hvor barna regjerer, eller foreldres soverom og kontor som kan være "forbudte rom". For meg kan det være interessant å se hvilke rom barn oppholder seg på, hvordan de bruker dem og hva som kjennetegner rommene.

Barns tidsbruk

Forhold som virker inn på barns tidsbruk kan både være strukturelle og ideologiske tendenser og mer konkrete, hverdagslige betingelser. Den offentlige politikken legger rammer for hvor barn kan og skal oppholde seg. Dette legger føringer på tidsbruken til barn som for eksempel den obligatoriske 10-årige skolegangen for alle barn i Norge. Gjennom den legges det beslag på mye av tiden til barn over flere år.

Foreldres arbeidstid, fritidsaktiviteter og venners tilsynsordninger er forhold i hverdagen som virker inn på barns tidsbruk, samt rombruk. I det "nye" arbeidslivet, som i større grad er preget av økt kompetanse, fleksibilitet, desentralisert beslutningssystem og tverrgående kommunikasjon (se f.eks. Kvande & Rasmussen 1993, Clegg 1990, Donnellon & Scully 1994), er tid blitt et knapphetsgode for mange. "Tidsklemma" er et begrep som setter navn på konflikten mellom arbeid og familie. Hvem som blir "skade-

lidende” – barna eller jobben, kan avhenge av tidskulturen på arbeidsplassen til foreldrene (Lauritzen 2000). Tidsklemma sees som oftest fra et voksenperspektiv, men hvorvidt tidsklemma også kan oppleves blant barn hvor barna kommer i klemme mellom skole, venner, fritidsaktiviteter eller flere hjem, vil jeg komme nærmere inn på i avhandlingen.

Begrepet ”fritid” er skapt som kontrast til arbeidslivets og skolens tidsstrukturering (Lidén 2000), men fritid og lek er ikke lenger det motsatte av arbeid. Ofte er denne tiden strukturert etter de samme kriteriene som arbeidslivet. Det kan snakkes om en økende grad av ”curricularization” (Ennew 1994) som viser til skjemalagte og aldersoppdelte institusjoner og fritidsorganisering. Det kan se ut som arbeidslivets tidsstruktur også tvinger seg inn i barnas hverdag som følge av foreldres arbeidstidsorganisering og fritidsorganisering. I hverdagen samhandler vi med andre, og deres tidsorganisering vil derfor også ha betydning for hvem vi kan være sammen med, når og hvor.

Hjem og ikke-hjem

Fokus vil være rettet mot barns romlige og tidsmessige ressurser innen dimensjonene hjem og ikke-hjem, samt forholdet mellom dem. Dimensjonene vil bli beskrevet i forhold til hvordan barn bruker sin tid innenfor og utenfor hjemmet. De abstrakte begrepene ”hjem” og ”ikke-hjem” gir mening i alle moderne samfunn selv om innholdet i begrepene kan variere. Det gjør dem anvendelige i komparativ sammenheng. *Hjem* kan sees som barnets nære sosiale omgivelser. Det kan ha en bestemt demografisk sammensetning og en bestemt tidsstruktur. Innen hjemmet kan barn ha ulik plassering og sosial rolle. Barn kan ha både ett og to hjem. Hjemmet er som oftest en fysisk konstruksjon og har en geografisk plassering, for eksempel et hus eller leilighet i en by eller bygd. Et hjem har som oftest samme funksjon, men kan ha ulike fysiske, sosiale og kulturelle kjennetegn blant barn. *Ikke-hjem* kan ha både ulike kjennetegn, ulike funksjoner og ulikt innhold og er ikke nødvendigvis en fysisk konstruksjon. Institusjoner, gater og naturområder er eksempler på ikke-hjem. Hva som kjennetegner de ikke-hjemlige arenaene og hvilke funksjoner de har vil variere mellom barn, regioner og land.

Dikotomien hjem og ikke-hjem er imidlertid ikke så enkel som det kan se ut som. I mange tilfeller kan opplevelsen og forståelsen av hjem kontra ikke-hjem flyte over i hverandre. Skolen er et eksempel på ikke-

hjem som har fått innpass i hjemmet. Skolen er med hjem i form av lekser, fritidsaktiviteter og venner. Et annet aspekt ved dikotomien er den materielle forståelsen som ligger i de to begrepene, og som kan gjøre det vanskelig å skille de immaterielle ressursene tid og rom, fra de materielle og fysiske ressursene. Denne problematikken vil jeg diskutere mer inngående i avhandlingen. Det vil være spennende å finne ut hvordan barn opplever og definerer det eventuelle skillet mellom hjem og ikke-hjem.

De to dimensjonene hjem og ikke-hjem befinner seg på ulike nivå, men kan ha forskjellig tyngde på de ulike nivåene. Jeg har så vidt vært innom nivåene tidligere, men vil her utfylle noe mer, plassere mulige teoretiske tilnærminger og se hvordan forholdene på ulike måter kan virke inn på barns adgang til rom og bruk av tid, samt si litt om datakilder jeg ser for meg at jeg vil benytte.

Det strukturelle og institusjonelle nivå

Dette nivået viser til overordnede strukturelle tendenser som demografi, urbanisering, individualisering, globalisering og utdanningseksplisjon. Disse tendensene har innvirkning på barns muligheter til å bevege seg fritt i tid og rom og hvor mye de omgås andre generasjoner. Alderssegregering preger mange områder av samfunnet som institusjoner for barn eller voksne og områder som er forbeholdt ulike aldersgrupper. Etter en biltur på Vestlandet sommeren 2002 med radioen stadig på, ble jeg oppmerksom på all reklamen rettet mot barn med blant annet "Reisepass" med tilbud om hver tredje is gratis og tilrettelegging av barns behov eller ønsker som "Barnas Hotell". Andre hotell, boligområder og restauranter er igjen forbeholdt bare voksne. På dette nivået vil generasjonsforholdet mellom barn og voksne stå sentralt.

En teoretisk tilnærming som kan være relevant på dette nivået er "The social structural child" (James m.fl. 1998). Denne tilnærmingen ser barndom som en sosial posisjon som ikke kan skilles fra andre sosiale variabler som kjønn, klasse eller etnisitet. Med dette forstås det at barndom er en konstant og gjenkjennelig komponent i alle sosiale strukturer, på tvers av tid og rom. Barndom kan gi ulike sosiale posisjoner i samfunnet på samme måte som kjønn og etnisitet. Det er de strukturelle premissene som former barns tilværelse på et aggregatnivå uavhengig av enkelt barns og voksnes handlinger som analyseres i slike studier (Lidén 2000). I slike analyser kan det komme fram hvilke og hvordan strukturelle tendenser kan sette rammer for barns liv og som former premisser for deres hverdagsliv og posisjon i samfunnet, sammenlignet med de voksnes hverdagsliv og posisjon.

Institusjonalisering av barns hverdagsliv, endring i foreldres yrkesaktivitet og dannelse av nye familieformer er noen av tendensene som har ”rammet” kategorien barndom i løpet av 1900-tallet og har hatt betydning for forholdet mellom hjem og ikke-hjem. Hvorvidt dette er negative eller positive tendenser er det delte meninger om. Tendensene er knyttet til bakkenforliggende samfunnsforhold som er bestemmende for hvor barn oppholder seg og tidsbruken deres. Mobilitet er et annet aspekt ved kategorien barndom. Økende urbanisering og trafikk sammen med økt institusjonalisering, gjør at arenaene hvor barna oppholder seg på kan sees som ”øyer” (Zeiher 2001). Noen tilbringer tid på få øyer som hjem og barnehage/skole, mens andre forholder seg til flere ikke-hjem og/eller hjem. Barnas bevegelsesmuligheter mellom øyene avhenger av øyenes grenser og avstanden mellom dem, samt barnas alder og avhengigheten av foreldre og kollektiv transport (Zeiher 2001). I mange tilfeller sees rommene mellom øyene som farlige for barn eller avstandene er så store at barna er avhengig av å bli transportert av foreldre eller benytte kollektiv transport. I så måte blir det vel så viktig, om ikke viktigere, å trekke inn de rommene som ”vokser” fram på bekostning av frie aktivitetsmuligheter enn bare det umiddelbare nærmiljøet, for eksempel lekeplasser, idrettshaller og lekeland. Bilen som rom mellom øyene kan også være verdt å vie oppmerksomhet.

Aktuelle datakilder på dette nivået kan være politiske dokumenter, lover og forskrifter. Byplanlegging, utdanningspolitiske dokumenter og familiepolitiske dokumenter vil være særlig relevante.

Det ideologiske nivå

Barns materielle, romlige og tidsmessige ressurser er tett knyttet til strukturelle faktorer og barns hverdagsliv. Gjennom ulike politiske dokument og daglig praksis blant foreldre og barn kommer det frem hva som oppfattes som ”god” og ”riktig” barndom. Å avvike fra disse oppfatningene, synliggjøres veldig ofte i media. Det kan være oppslag om barn som ikke blir tatt hånd om på ”rett” måte, barn og forbruk, barn og stress, barn som gjør hærverk, barn som oppholder seg på steder de ikke bør etc. Hvordan oppfatningene om barn og barndom kommer fram og hvilken status de har i samfunnet vil her være aktuelt å se nærmere på. Synet på barn og eldre vil være aktuelt å sammenligne. Sees begge grupper som ofre som må forsørges av den yrkesaktive befolkningen eller er barn nytere av velferdssamfunnet, mens de eldre har gjort seg fortjent til velferdsgodene gjennom tidligere yrkesaktivitet? Hvordan oppfattelsen av barn og eldre virker inn på fordelingen av velferdsgoder vil være en interessant problemstilling.

En teoretisk tilnærming kan være ”The socially constructed child” (James m.fl. 1998). Her sees barn og barndom som innlemmet i samfunnets strukturer, men ikke som en fast form. Begrepet barndom er i seg selv en måte å se på, en tenkt kategori eller en representasjon konstruert av deltakerne i samfunnet, både av barn og voksne. Hva som legges i begrepet i ulike samfunn og til ulike tider, hva som er den dominerende eller de konkurrerende barndomsdiskursene synliggjøres blant annet i offentlige dokumenter og media, noe som igjen får konsekvenser for eksempel planlegging og utbygging av institusjoner og naturområder.

Kontantstøttedebatten kan være et eksempel på konkurrerende diskurser eller oppfatninger om hvor små barn bør oppholde seg: sammen med foreldrene eller i barnehage med pedagogisk opplæring – hjemme eller ikke-hjemme – og hvor lenge de bør være der. Denne debatten ble høyløst og intenst referert til i media. Leser man de offentlige dokumentene om innføringen av kontantstøtten, kommer det tydelig frem hvor regjeringspartiene som styrte på det tidspunktet mener barn bør oppholde seg, mens dokumenter fra andre regjeringer og tidsepoker fremmer andre synspunkt (se f.eks. Håland 2001).

Datakilder på dette nivået vil være medieinnslag og politiske dokumenter som omhandler barn og barndom, eldre og alderdom. Undersøkelsen *Barns oppvekstforhold* (Vaage 1996) kan også være relevant. Der finnes det spørsmål som omhandler hva foreldrene synes om ulike forhold ved barn og barndom. Svarene kan bygge opp under oppfatningen om ”god” barndom, uten at praksisen nødvendigvis er i tråd med oppfatningene. Hva foreldre og andre mener er det beste for barna, gjør også ”The minority group child”-tilnærmingen (James m.fl. 1998) relevant under dette nivået.

Barns hverdagsliv

Hovedfokuset i avhandlingen vil være rettet mot dette nivået og hvordan det formes av et strukturelt og institusjonelt nivå, et ideologisk nivå, samt hverdagslivet i seg selv. Hverdagslivet til både barn og voksne påvirkes av strukturelle forhold og ideologiske oppfatninger, samtidig som de selv er aktører i utformingen av sitt sosiale liv. Hvem barna bor sammen med, foreldres arbeidstid, fritidsaktiviteter og andres tidsorganisering virker sammen med de overordnede forholdene inn på barns tidsbruk og hvor de oppholder seg. Viktige spørsmål under dette nivået vil være med hvem, på hva og hvor barn bruker tid, samt hvilke forhold som bestemmer over tidsbru-

ken deres og hvor de oppholder seg. Generasjonsforholdet vil i hovedsak være mellom barn og foreldre.

Jeg ønsker både å få fram kvalitativ informasjon og mer kvantitativ informasjon over barns tidsbruk og med hvem, på hva og hvor de bruker tiden sin. Foreløpig har jeg en tanke om barns egen *tidskultur* – hvordan de fordeler tiden sin på ulike rom – som en tilnærming. Jeg har tidligere brukt begrepet tidskultur på bedriftsnivå i forhold til foreldres fordeling av tid mellom jobb og familie (se Lauritzen 2000). Hvorvidt denne analysemodellen kan omdefineres for å tilnærme seg barns tidsfordeling mellom hjem og ikke-hjem, vet jeg ikke enda, men jeg vil se på mulighetene. I så fall vil andre teoretiske tilnærminger måtte innlemmes og tidligere forskning, samt intervjuer stå sentralt. Jeg ser at det kan være uoverensstemmelser mellom voksne og barns forståelse for og opplevelse av tid, og at ikke arbeid og familie uten videre kan erstattes med hjem og ikke-hjem jf. problematiseringen tidligere i teksten. Barns hverdagsliv, som de voksnes, struktureres av et komplekst sett av faktorer utenfor hverdagslivet selv i tillegg til aktørenes egne valg og handlinger. Denne kompleksiteten ønsker jeg å fange opp i begrepet tidskultur, ut fra barns ståsted og deres forståelse. I en slik modell må både de strukturelle nivåene som er nevnt tidligere og aktørperspektivet være med. To andre teoretiske tilnærminger som James m.fl. (1998) har redegjort for, ”The tribal child” og ”The minority group child”, kan kanskje benyttes på dette nivået. Disse retningene er aktørorienterte og viktigheten av at barna bør høres og forstås i sine egne omgivelser og på sine egne premisser, fremheves. Barn selv er aktive skapere av sitt sosiale liv, av livene til dem rundt dem og av samfunnet. De har sine egne rettigheter og behov, samt ønsker som påvirker menneskene rundt dem samtidig som de også påvirkes av menneskene de samhandler med.

Metode

Barns hverdag struktureres av mange forhold på ulike nivå. Som jeg har vært inne på har forhold både på det strukturelle, institusjonelle og ideologiske nivå betydning for hvordan barns hverdag ser ut. I tillegg påvirkes den av venners og families tidsorganisering, samt av fritidsaktiviteter (Lidén 2000, Lauritzen 2000). Også bestemte og pålagte oppgaver innen institusjonene og hjemmene kan være med å strukturere hverdagen, ukene, månedene og året til barn.

På dette nivået vil jeg benytte meg av datakilder som intervju med barn. Jeg har intervjuet 14 barn fordelt på tredje og sjette klassetrinn, om hva de bruker tiden sin på, hvem de er sammen med og hvor de oppholder seg. Jeg har enda ikke fått bearbeidet dette materialet, men har en formening om at de gir meg gode eksempler på hvordan hverdagen til ulike barn kan være organisert. Informantene fikk jeg kontakt med gjennom en skole som jeg tidligere har jobbet ved. Selv om jeg i utgangspunktet ikke er interessert i barn i skolen er skoledagen en så viktig del av barns hverdag, også utover skoledagen, at jeg ikke ser de store ulempene ved å ha rekruttert informantene gjennom en skole. Intervjuene foregikk på skolen i skoletiden ved at informantene fikk fri fra undervisningen for å snakke med meg. Jeg snakket med en og en inne på et grupperom og intervjuene varte mellom tre kvarter og en time. Jeg tror til tross for konteksten intervjuene foregikk i, at de kvalitative intervjuene åpnet for en situasjon hvor barna fikk reflektere over egne erfaringer og opplevelser i forhold til tid og rom generelt, fra sitt eget ståsted. I forlengelsen av disse intervjuene vurderer jeg intervju med ungdomsskoleelever, men foreløpig har jeg ingen konkrete avtaler.

Andre datakilder vil være statistikk over barns tidsforbruk som for eksempel Tidsnyttingsundersøkelsen 2000 som kommenteres av Vaage (2002). I denne undersøkelsen er barn fra 9 år for første gang spurt om sin bruk av tid, hvor de er og hva de gjør. Der er det barnas ”stemme” som høres. Jeg vil sannsynligvis også benytte meg av statistikk fra den norske delen av Health Behaviour in School-aged Children 1997-1998 (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste). Her er 11-, 13- og 15-åringer spurt om aktiviteter, hvordan de bruker tiden sin og hvor. Undersøkelsen *Barns oppvekstforhold* (Vaage 1996) vil også benyttes. Der er det en voksen i barns hushold som har svart på spørsmål knyttet til et barn. På den måten er barneperspektivet også der beholdt (Jensen & Clausen 2000). I tillegg vil tidligere forskning om barn og barndom stå sentralt.

Sammenfatning

Formålet mitt med denne studien vil være å se på barns rom – hvor de oppholder seg og hvordan de bruker rommene, og barns tidsbruk – med hvem, til hva og hvor bruker de tiden sin. Dette vil jeg belyse ut fra et barne- og generasjonsperspektiv. I denne sammenhengen ønsker jeg å komme inn på strukturelle og institusjonelle forhold og ideologiske oppfatninger,

samt forhold i barns hverdagsliv som virker inn på barnas adgang til rom og tidsbruken deres. Dimensjonene hjem og ikke-hjem og forholdet mellom disse vil være i fokus.

Hjem kan betegnes som barnas nære sosiale omgivelser. Det er en fysisk konstruksjon som er geografisk plassert, det kan ha en bestemt demografisk sammensetning og tidsstruktur. Barna kan innen hjemmene ha ulik plassering og sosial rolle, og noen barn kan ha flere hjem. Ikke-hjem kan være forskjellige former for institusjoner og offentlige rom med ulike kjennetegn, funksjoner og innhold. Ikke-hjemmene er også stort sett geografisk plassert, men hvorvidt de er fysisk konstruert av mennesker varierer. Det kan for eksempel være naturområder som fjell og skog. De ikke-hjemlige arenaene vil variere mellom barn, regioner og land på bakgrunn av overordnede forhold som demografi, urbanisering, yrkesaktivitet, ideologiske oppfatninger av hvor barn bør være og hva som er "god" barndom, og forhold i barnas hverdag som foreldrenes arbeidstid, åpningstider for barnehage og skole og fritidsaktiviteter. Søsken og andre næres tidsstrukturering er også avgjørende for barns adgang til rom og bruk av tid på de ulike rommene.

Alle de tre nivåene, det strukturelle, det ideologiske og hverdagsnivået, er viktig for å forstå barns adgang til rom og bruk av tid, men jeg ser at det er en for omfattende oppgave om jeg skal gå dyptgående inn på alle nivåene. Slik jeg ser det nå, kan en mulig tilnærming være å fokusere på barns tidskultur med utgangspunkt i intervjuene jeg har gjort med barn og med supplerende av statistikk og tidligere forskning om barns rombruk og tidsbruk.

Tidskultur, altså fordelingen av tid på ulike rom, påvirkes på samme måte som barns hverdagsliv, av strukturelle og ideologiske betingelser. Jeg ser derfor for meg et hovedfokus rettet mot barns hverdagsliv. Knyttet til dette vil jeg redegjøre for og analysere enkelte forhold på det strukturelle og ideologiske nivået som sammen med hverdagslivet har innvirkning på barns tidskultur. Som det kommer fram av de teoretiske tilnærmingene James m.fl. (1998) har beskrevet, så stiller de ulike spørsmål knyttet til barn og får jo derfor også forskjellige svar. Perspektivene og formålene med studiene er ulike. Imidlertid viser James m.fl. (1998) at det er mulig og åpent for overlapping mellom og på tvers av tilnærmingene. Jeg håper å kunne trekke ut enkelte elementer fra de fire tilnærmingene og sammen med annen teori og tidligere forskning finne et fokus – *barns tidskultur* – som belyser barns adgang til rom og bruk av tid i samfunnet i dag.

Litteratur

- Clegg, S. 1990. *Modern Organizations Studies in the Postmodern World*. London: Sage.
- Donnellon, A. & Scully, M. 1994. Team, performance and rewards. I: Heckscher, C. & A. Donnellon, red. *The Post-Bureaucratic Organization. New Perspectives on Organizational Change*. New York: Simon and Schuster.
- Ennew, J. 1994. Time for children or time for adults? I: Qvortrup, J., M. Bardy, G. Sgritta & H. Wintersberger, red. *Childhood Matters. Social Theory, Practice and Politics*. Aldershot: Avebury.
- Gullestad, M., Kjørholt, A.T., Telhaug, A.O., Tiller, P.O., Tønnesen, R. Th. & Åm, E. 1991. Om "Barneperspektivet". Innlegg fra forskere ved Norsk senter for barneforskning. *Barn 9 (1):63-83*.
- Haugen, G.M. D. 2001. Skilt, men fortsatt i familie? Et barneperspektiv. I: Moxnes, K. I. Kvaran, H. Kaul & I. Levin, red. *Skilsmisens mange ansikter. Om barns og foreldres erfaringer med skilsmisse*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Håland, K. 2001. Kontantstøtten – et veiskille i norsk familiepolitikk? En sammenligning av kontantstøtten til småbarnsforeldre og fødselspermisjonsordningene. Hovedfagsoppgave, Institutt for sosiologi og statsvitenskap. Trondheim: NTNU.
- James, A., Jenks, C. & Prout, A. 1998. *Theorizing Childhood*. Cambridge: Polity Press.
- Jensen, A-M. & Clausen, S-E. 2000. *Barndom – forvandling uten forhandling?* NIBR-rapport nr. 6.
- Korsnes, O., Andersen, H. & Brante, T., red. 1997. *Sosiologisk leksikon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kvande, E. & Rasmussen, B. 1993. *Nye kvinner. Kvinner i menns organisasjoner*. Oslo: Ad Notam.
- Lauritzen, T. 2000. Kontantstøtte – bruker eller mottaker? Hvordan tidskulturer i arbeidsorganisasjoner legger føringer for bruk av kontantstøtte. Hovedfagsoppgave, Institutt for sosiologi og statsvitenskap. Trondheim: NTNU.
- Lidén, H. 2000. *BARN-TID-ROM – skiftende posisjoner. Kulturelle læreprosesser i et pluralistisk Norge*. Dr.polit.-avhandling. Fakultet for samfunnsvitenskap og teknologiledelse. Sosialantropologisk institutt. Trondheim: NTNU.
- Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste. *Health Behaviour in School-aged Children 1997-1998*. http://www.hbsc.org/survey_data.html.
- Pløger, J. 1994. Henry Lefebvre og byanalysen – intervju med Rob Shields. *Sosiologi i dag 3*: 65-81.
- Strange, S. 2000. *States and Markets*. London: Pinter.
- Vaage, O.F. 1996. *Undersøkelse om barns oppvekstforhold 1996*. Dokumentasjonsrapport. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Vaage, O.F. 2002. *Til alle døgnets tider. Tidsbruk 1971-2000*. Oslo: Statistisk sentralbyrå.
- Zeicher, H. 2001. Children's island in space and time: The impact of spatial differentiation on children's ways of shaping social life. I: Bois-Reymond, M., H. Sünker & H-H. Krüger, red. *Childhood in Europe. Approaches – Trends - Findings*. New York: Peter Lang.

Tonje Lauritzen
Norsk senter for barneforskning
NTNU
N-7491 Trondheim, Norge
e-post: Tonje.Lauritzen@allforsk.ntnu.no